

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 06.01.2026

Meie 05.02.2026

nr 1.2-2/2-1, SOM/26-
0015/-1K
nr 8-2/104

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostööstamine

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on esitanud Justiits- ja Digiministeeriumile koostööstamiseks tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu.

Justiits- ja Digiministeerium koostööstab eelnõu märkustega.

I. Sisulised märkused

1. Eelnõu ega seletuskirja koostamisel pole arvestatud Sotsiaalministeeriumis (SoM) ette valmistatud ja Riigikogu menetluses oleva inimgeeniuringute seaduse (IGUS) eelnõuga (749 SE) kavandatavate muudatustega, sh TTKS-is, ravimiseaduses, Tervisekassa seaduses ning ka uue IGUS-e tervikteksi sätetega, mille reguleerimisala kattub osaliselt käesoleva eelnõuga. Palume eelnõu edasisel menetlemisel tagada kooskõla Riigikogu menetluses oleva eelnõu muudatustega.
2. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandatav TTKS § 59¹ lg 4)** sätestatakse Tervise Infosüsteemis (edaspidi TIS) töödeldavad andmed. Lõikes toodud andmetega seonduvalt palume:
 - a) punkti 1 (isiku varasemad üldandmed) osas seletuskirja täiendada, miks isiku varasemate andmete töötlemine on vajalik;
 - b) punkti 10 (isiku kinnipidamisasutuses viibimise andmed) andmete loetelu kitsendada, kuna kinnipidamisasutuses viibimise andmed sisaldavad kõikvõimalikke andmeid, mis vangiregistris on;
 - c) punkti 16 (sugurakkude käitlemise ja jälgitavuse andmed) osas seletuskirja täiendada. Seletuskirjas on selgitatud, et andmete kogumise eesmärk on Tervise Arengu Instituudi (TAI), Ravimiameti ja Euroopa Liidu tasemel statistika tegemine ja aruandluse koostamine. Palume selgitada, kas neid andmeid kogutakse TAI ja Ravimiameti ülesannete täitmiseks, ning kui see on nii, siis antud juhul on ka need kaks ametit andmekogu kaasvastutavad töötajad, kelle ülesannete täitmiseks andmeid kogutakse. Juhul kui need andmed on vajalikud SoM ja Tervisekassa ülesannete täitmiseks ning TAI ja Tervisekassa on siinkohal andmesaadajad, siis palume see ka seletuskirjas välja tuua.
3. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandatav TTKS § 59² lg 4 p 1)** sätestatakse riikliku ekspertiisiasutuse kohtuarst-eksperti kohustus edastada TIS-i andmeid surma põhjuse kohta. Lähtudes eelnevast

palume seletuskirja täiendada selgitusega, millisel juhul andmeid surma põhjuse kohta ei esitata ning miks.

Täiendavalt märgime, et surma põhjuse tuvastamise seadus (SPTS) ei sisalda sellist sõnastust nagu „haigus või vigastus“ ja kuigi TTKS-i sõnastus on kehtinud muutumatuna pikka aega, leiame et „vigastus“ ei ole siinkohal õige sõna. SPTS-i kohaselt oleks õige kasutada „haiguse või välispõhjuse tagajärjel“ järgmistel põhjustel. Vigastus on organismi kudede või elundite anatoomilise terviklikkuse ja/või funktsiooni häire, mis tekib välise teguri toimetel. Vigastus võib olla nii füüsiline (nt luumurd, haav) kui ka funktsionaalne (nt nihestus, venitus). Vigastussurm on surm, mis tekib vigastuse tagajärjel (liiklusõnnetus, noahaav, kukkumine jne), kusjuures vigastus on põhjustatud välise teguri toimetel. Välispõhjusest põhjustatud surm on aga laiem mõiste, mis hõlmab kõiki surmasid, mille algpõhjus on väliskeskkonnast pärinev tegur, olenemata sellest, kas tekib klassikaline vigastus või mitte. Nt madal ja kõrge temperatuur, elekter, mürgitamine, lämbus jm. Kõigi nimetatute puhul kantakse info tervise infosüsteemi. Palume eelnõu täpsustada.

4. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandata TTKS § 59³ lg 2)** sätestatakse piirang isiku õigusele isiklikult tutvuda TIS andmetega.

Palume selgitada seletuskirjas, kas tervishoiuteenuse osutajal (TTO) on ka kohustus selle 6 kuu jooksul patsiendile andmeid tutvustada ning kust selline kohustus tuleneb.

5. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandata TTKS § 59³ lg 3 p 2)** sätestatakse TTO juurdepääs TIS-is olevatele isikuandmetele seoses tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamisega ning patsiendiohutusjuhtumite analüüsimise ja ennetamisega seotud eesmärkidel ja korras.

Seletuskirjas on lõike kohta toodud järgmine selgitus „Ühendatud andmekogu tingimustes ei anta TTO-dele juurdepääsu teiste TTO-de raviarvete ja tagasinõuete andmetele.“. Palume selgitada, kas selle sätte alusel võiks TTO-d analüüsiks ja ennetuseks kasutada kogu TIS andmestikku kõikide isikute osas. Selline võimalus kindlasti ei oleks kooskõlas andmekaitse minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõttega ning tegemist on oluliselt isikute põhiõigusi riivava õigusega. Seletuskirjas ei ole eeltoodut selgitatud ega proportsionaalsust hinnatud. Leiame, et selline lahendus ei oleks proportsionaalne. Juhul kui TTO-del on vaja teha analüüse/uuringuid, tuleb andmete saamisel lähtuda isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi *IKS*) §-ist 6. Täiendavalt on ebaselge, kuidas toimub isikuandmete töötlemine ennetuse eesmärgil. Eelduslikult on lubatud TTO-l töödelda ennetuse eesmärgil oma patsientide andmeid, säte aga võimaldab töödelda kogu TIS-i andmestikku.

Eeltoodust tulenevalt palume eelnõuga väljapakutud lahendus läbi mõelda ning vastavad piirangud eelnõuga ette näha.

6. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandata TTKS § 59³ lg 8 p 1)** sätestatakse eksperdi juurdepääsuõigus TIS-ile.

TTKS § 59³ muudetakse eelnõus selliselt, et lõike 8 punkti 1 tõstetakse kehtiva seaduse samast paragrahvist tervikuna lõike 5 tekst. Juhime tähelepanu asjaolule, et 01.09.2023. a jõustunud kohtuekspertiisiseadusega nimetati riiklikult tunnustatud eksperdid ümber registreeritud eraekspertideks, mistõttu tuleks kasutada eelnõus uut nimetust. Samuti toome eraldi välja, et Riigikogu menetluses oleva SoM-is ette valmistatud IGUS eelnõuga seondult, millega muudetakse sama sätet (TTKS § 59³ lõiget 5), olleme sätte sõnastuse üle vaadanud, mistõttu palume kasutada TTKS § 59³ lõike 8 punkti 1 sõnastamisel IGUS eelnõu § 45 punktis 16 kavandatud TTKS § 59³ lõike 5 sõnastust: „Riikliku ekspertiisiasutuse kohtuarstil või selle asutuse lepingulisel arstil on juurdepääs tervise infosüsteemis olevatele isikuandmetele kohtuarstliku lahangu, kohtuarstliku ekspertiisi ja kohtupsühhiaatria ekspertiisi tegemiseks ning registreeritud eraekspertil kohtupsühhiaatria ekspertiisi tegemiseks. Riikliku ekspertiisiasutuse DNA-eksperdil on juurdepääs tervise infosüsteemi geneetilistele andmetele surnu isiku tuvastamiseks, kui isikut ei ole õnnestunud tuvastada muul viisil.“.

7. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandata TTKS § 59³ lg 8 p 4)** sätestatakse TAI juurdepääsuõigus TIS-ile.

Palume eelnõu täiendada viitega, millises TTKS-i paragrahvis on sätestatud TAI uuringute läbiviimise õigused (kus on toodud ka analüüsides kasutatavad andmete kategooriad ja eesmärgid), või millise seadusega pandud ülesande täitmiseks TAI-l juurdepääs on. Juhime tähelepanu, et juhul kui uuringu eesmärgid ja ulatus ei ole seaduse tasandil ette nähtud, tuleb andmetöötlusel lähtuda IKS §-ist 6. Kuivõrd seletuskirjas ei ole eeltoodut selgitatud, ei ole antud hetkel võimalik anda hinnangut, kas sellise laialtavalatavate juurdepääsu andmine TAI-le on proportsionaalne. Palume ka seletuskirja täiendada.

8. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandata TTKS § 59³ lg 9 p-d 2 ja 5)** sätestatakse isiku nõusolekuta TIS-ist isikuandmete väljastamine kohtutäiturile hüvitise arestimiseks ja apteegiteenuse osutamisel. Seoses eelnevaga palume seletuskirjas:

- a) punkti 2 selgitusse lisada info, milliseid andmeid ja mis eesmärgil kohtutäituritele väljastatakse;
- b) punkti 5 selgitusse lisada, et andmeid väljastatakse IKS §-s 6 sätestatud tingimustel.

9. **Eelnõu § 1 p-s 2 (kavandata TTKS § 59³ lg 11)** sätestatakse, et muudel isikutel on juurdepääs tervise infosüsteemis olevatele isikuandmetele, kui see õigus tuleneb seadusest.

Leiame, et TTKS-is peaks olema koondatud kõik eriseadustest tulenevad juurdepääsuõigused sarnaselt maksukorralduse seaduse §-ile 29. Selliselt oleks tagatud selge arusaam, kellel ja mis ulatuses on juurdepääs isiku terviseandmetele. Tegemist on äärmiselt suure isikute põhiõigusi riivava andmetöötlusel ning parema õigusselguse huvides võiks kogu juurdepääse puudutav regulatsioon kajastuda TTKS-is. Palume eelnõu muuta.

10. Seletuskirja alajaotises 6.1 on toodud: „Tehniliselt luuakse TEHIK-u haldusesse uus andmeladu kolme andmekogu andmete koostöötlemiseks, millele on juurdepääs ainult Tervisekassa volitatud töötajatel (ca 10) asutuse ülesannete täitmiseks. Loodava Tervisekassa andmelao puhul tehakse enne andmelao kasutuselevõttu eraldi andmekaitseplaneerimise mõjuhindamine ja IT riskianalüüs.“.

Palume selgitada, millistel asutustel saab olema juurdepääs andmelao. On väga kaheldav, kas läbi Tervisekassa volitatud töötajate nii delikaatsetele andmetele juurdepääsu andmine on kooskõlas TTKS-i loogikaga, et juurdepääsu omavate asutuste loetelu on toodud seaduse tasandil. Leiame, et tegemist on väga olulise põhiõiguste riivega, mille võib ette näha üksnes seadusandja.

11. Seletuskirja 6. osas on märgitud, et oluline majanduslik mõju apteekritele puudub eeldusel, et apteekrid saavad turvaserverina kasutada MISP-i. RIA poolt pakutava MISP2 teenuse kasutajatugi NIIS-i poolt lõppes 2015. a lõpus. Palume täpsustada, kas on silmas peetud RIA poolt pakutavat MISP2 või eraettevõtte poolt pakutavat MISP-i. Seadusemuudatusega kaasneb uue andmelao loomine, mis on ühekordne IT-investeering Tervisekassas summas 800 000 eurot, millele lisandub Tervisekassa töökulu. See kaetakse osaliselt Tervisekassa vahenditest (560 000 eurot) ja osaliselt digipöörde ehk välisvahenditest (240 000 eurot). IT-teenust pakub TEHIK. Tervisekassa SoM partner digipöörete toetuse andmise tingimustes ei ole. TIS arenduseks eraldi rahastamise rida ei ole digipööretes. Küll aga rahastame tervisestatistika andmekogumisel uuele metoodikale üleminekut, kus tulemusena välja toodud: „Arendatakse ja katsetatakse maksimaalselt parimat prototüüpi TIS andmete kasutusele võtmiseks tervisestatistika tegemisel ja kus partner TEHIK“. Arendus valmib 2027. Palume selgitada, mida täpselt rahastatakse struktuurivahenditest ja mida Tervisekassa vahenditest.

Täiendavalt kordame VTK tagasisides toodud riski, et kolme andmekogu ühendamisel kaasnevad suured riskid andmekogu toimimiseks, kuna TIS peab olema 24/7 kättesaadav tervishoiuteenuse osutamiseks ja ravimite väljakirjutamiseks-müümiseks. Samuti soovime arhitektuuri loomise faasis konsulteerida riigi arhitektuurikogukonnaga (riigi tehnoloogiajuht ja peaarhitektid). Kindlasti oleks hea arhitektuurivisiooni valmides seda arhitektuuripaneeli tuua (kontaktisik Erik Janson).

12. **Eelnõu § 3 p-des 1 ja 7** muudetakse kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seadust (KVEKS) seoses sugurakkude partnerannetusega.

Viidatud punktides on võimalik vastuolu perekonnaseadusega (edaspidi *PKS*). Soovitakse, et partnerannetuse korral kahe naise vahel loetaks laps doonorist põlvnevaks. Hetkel kehtivas *PKS*-is on sätestatud, et lapse ema on naine, kes on lapse sünnitanud, ja lapse isa on mees, kes on lapse eostanud (*PKS* § 83 ja 84). *PKS*-i kohaselt on lapse vanemad sooliselt määratletud ning tekib küsimus, kelleks lugeda *PKS*-i mõttes teist naist, kes on olnud doonor. Taoline põlvnemine tuleb kindlaks teha eriregulatsioonis (*KVEKS*). Oluline on eristada, millal toimub põlvnemise kindlaks tegemine *PKS*-i ja millal eriregulatsiooni alusel. See teema võib puudutada ka teisi eelnõuga plaanitavaid muudatusi. Palume seletuskirja täpsustada.

- 13. Eelnõu § 6 p-s 2** muudetakse volitusnormis (Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelu) määrase kehtestajat (Vabariigi Valitsuse asemel valdkonna eest vastutav minister).

Justiits- ja Digiministeerium palub esitada põhjalikum analüüs, kas määrase viimine ministri tasandile on põhjendatud, kuna tegemist on väga olulise rahva tervist ja elu puudutava ning mõjutava määrasega, mitte üksnes määrasega, milles oleks vaid äärmise tehnilisusega küsimused reguleeritud. Täiendavalt märgime, et tulenevalt sellest, et seaduse tasandil ei ole piirmäärade vahemikke toodud, ei ole praegusel juhul tegemist seaduse täpsustamisega (ministri määrasega), vaid piirmäärade kehtestamisega.

II. Märkused eelnõu mõjuanalüüsi ja normitehnika osas

Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega ja kommentaaridena tehtud normitehniliste märkustega ning märkustega eelnõu mõjuanalüüsi kohta.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse relemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Maarja-Liis Lall 54770628
maarja-liis.lall@justdigi.ee

Monika Tappo
Kertu Tuuling
Guido Pääsuke
Kristel Niidas
Anne Kruusement
Alar Teras
Birgit Hermann